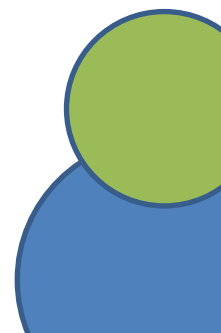

**RUSMIDDELPOLITISK
HANDLINGSPLAN
FOR
GJEMNES KOMMUNE
2016-2020**

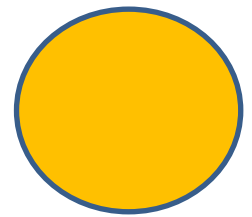
Gjelder for perioden 30.9.16-30.9.2020

Vedtatt i kommunestyret Dato:

Innholdsfortegnelse:

1.MÅL.....	3
2. ANSVAR.....	5
3.PROBLEMER KNYTTET TIL RUSMISBRUK.....	5
4. RØYK OG SNUS.....	6
5.ANABOLE STEROIDER.....	6
6.GENERELLE FOREBYGGENDE TILTAK.....	7
6.1 Gjemnes kommune skal.....	7
6.2 Kulturavdelingen skal.....	7
6.3 Skoleavdelingen skal.....	7
6.4 Helse om omsorgsavdelingen skal.....	7
7.HJELPETILTAK FOR RUSMIDDELMISBRUKERE.....	8
8.ADMINISTRASJON – SAKSBEHANDLING.....	9
9.SKJENKING AV ALKOHOL – KOMMUNALE ARRANGEMENTER..	9
10.SKJENKEBEVILLING.....	9
11.BEVILLING FOR SALG AV ØL OG RUSBRUS.....	10
12. BEVILLINGSGEBYR.....	10
13. KONTROLL OG REAKSJONER.....	11
14. DELEGASJON.....	11
15.ÅRSMELDING.....	11
16. RULLERING AV RUSMIDDELPOLITISK HANDLINGSPLAN.....	11

1. MÅL

I tråd med bestemmelsen i alkohollovens § 1-7d skal kommunene utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Formål med alkoholloven er reguleringen av innførsel og omsetning av alkoholholdig drikk for å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære.

Som et ledd i dette sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer.

Alkohollovens formålsparagraf § 1-1:

- å begrense samfunnsmessige og individuelle skadevirkninger av alkoholbruk
- som et ledd i dette; begrense forbruket av alkohol

Den rusmiddelpolitiske handlingsplanen for Gjemnes kommune fra 2016 - 2020 skal være:

- retningsgivende for rusmiddelpolitikken i Gjemnes kommune.
- retningsgivende for den alkoholpolitikk som skal føres i Gjemnes kommune i bevillingsperioden 30.9.2016 – 30.9.2020.
- et virkemiddel til å forebygge rusmiddelskader.
- redusere bruk av alle former for rusmidler.

Retningslinjene rulleres hvert fjerde år som forutsatt i alkoholloven, slik at hvert kommunestyre skal ha anledning til å uttale seg om alkoholpolitikken. De enkelte søknader om salgs- og skjenkebevillinger for alkoholvarer behandles i overensstemmelse med de alkoholpolitiske prinsipper som er uttrykt i retningslinjene.

Alkohol og rusmidler fører til store kostnader for den som bruker rusmidler, for tredjepersoner og for samfunnet. Omsorgssvikt, frykt, ulykker, vold, fosterskader og tredjepartskader har uvurderlig kostnad. Helsetjenestene påføres store kostnader nytt til akutte skader, trafikkulykker, andre ulykker, vold, andre somatiske skader, psykiske lidelser og behandling og omsorg knyttet til alkoholavhengighet.

Regjeringen har sluttet opp om Verdens Helseorganisasjon WHO's globale mål om 10 % reduksjon av skadelig forbruk av alkohol innen 2025. Det overordnede målet med rusmiddelpolitikken er å redusere de negative konsekvensene rusmiddelbruk har for enkeltpersoner, tredjepersoner og samfunn.

Forskning viser at bruk av alkohol og narkotika bør ses i sammenheng, blant annet fordi tidlig alkoholdebut øker risikoen for bruk av narkotika. Undersøkelser viser dessuten at blandingsmisbruk av flere rusmidler samtidig er mest utbredt blant rusmiddelmisbrukere i Norge. Det er også viktig at kommunene fører en enhetlig rusmiddelpolitikk ved at de ser bevillingsordninger og øvrig forebygging i sammenheng med behov for innsats på rehabiliteringsområdet. Mangelfulle eller dårlig målrettede forebyggingstiltak fører til økt behov for oppfølging og rehabilitering av rusmiddelmisbrukere. Dette er bakgrunnen for at Helsedirektoratet anbefaler kommunene å utforme en *helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan*. Det gjør det enklere å se de rusmiddelpolitiske utfordringene i sammenheng og prioritere forebyggende tiltak og hjelpetiltak ut fra den lokale situasjonen og kommunenes egne behov.

Definisjon rusmidler:

Med begrepet rusmidler menes her alle vanlige rusmidler som for eksempel nikotin, alkohol, cannabis, amfetamin, ecstasy, hallusinogener, opiater, løsningsmidler, anabole steroider samt smertestillende, beroligende og søvnmidler. Begrepet skiller ikke mellom legale og illegale midler.

2. ANSVAR

De problemstillinger som knytter seg til bruk av rusmidler berører oss alle. Våre egne holdninger til rus og vår egen rusatferd påvirker andre. Voksne mennesker har selv ansvar for sitt forhold til rus.

Regjeringens politikk på rusfeltet har som overordnet mål å redusere de negative konsekvensene som rusmiddelbruk har for enkeltpersoner og for samfunnet. Det overordnede målet er delt opp i fem hovedmål:

1. Tydelig folkehelseperspektiv.
2. Bedre kvalitet og økt kompetanse.
3. Mer tilgjengelige tjenester og økt sosial inkludering.
4. Forpliktende samhandling.
5. Økt brukerinnflytelse og bedre ivaretagelse av barn og pårørende.

Fritidssituasjonen for de unge har nær sammenheng med rusmiddelbruken.

Det er først og fremst de voksne, og særlig foreldrene, som har ansvar for å forebygge rusmiddelbruk blant ungdom. Dette gjør de ved det eksempel de selv viser, og ved å sikre at barn og ungdom har fritidsaktiviteter med innhold og mening.

Gjemnes kommunestyre har et overordnet ansvar for å drive en lokal rusmiddelpolitikk som bidrar til å nå de mål som Stortinget har fastsatt, bl.a. ved å

- tilrettelegge for gode fritidstilbud til all ungdom
- yte økonomisk tilskudd til etablerte lag og foreninger
- stimulere til flerfaglig samhandling i arbeidet mot rusmiddelbruk
- bevilge tilstrekkelige midler til hjelpe- og behandlingstiltak for rusmisbrukere
- tilrettelegge for arbeids- og aktivitetstilbud for rusmisbrukere

3. PROBLEMER KNYTTET TIL RUSMISBRUK

Problemer som ofte viser seg å ha tilknytning til rusmisbruk, og som rusmiddelpolitisk handlingsplan tar sikte på å redusere omfanget av:

- risiko for sykdom, ulykker og plutselig død
- risiko for uønsket svangerskap
- risiko for samlivsproblemer og samlivsbrudd
- tendens til voldsbruk i og utenfor familien er økende ved økende bruk av rusmidler
- økonomiske problemer (rus er ikke gratis)
- vansker med å skaffe seg jobb/utdanning
- problemer med å beholde en jobb
- kriminalitet.

Det er mye som tyder på et betydelig økt forbruk både av legale og ulovlige rusmidler her i landet de seinere årene. Dette har negative følger for hele samfunnet, og er en alvorlig trussel både mot folks helse og mot oppvekstmiljøet for barn og ungdom.

Barn i familier der en eller begge foreldre bruker rusmidler har økt risiko for å utsettes for mangelfull eller sviktende omsorg både materielt og på andre måter. Barn kan bli vitne til bråk, trusler og voldsbruk, eller bli overlatt til seg selv når foreldre ruser seg. Dette er ødeleggende for barns utvikling.

Rusmisbruk innen familien kan være lite synlig for verden utenfor. Det antas at ca 250 000-300 000 barn i Norge kan tilhøre familier der foreldre ruser seg. Noen av disse barna kommer i kontakt med barnevernet, men ofte først etter å ha levd under slike forhold i lengre tid.

4. RØYK OG SNUS

Røyking medfører store helseskader, og tiltak mot røyking er et stort satsningsområde nasjonalt. Snus er et tobakkprodukt bestående av blant annet nikotin. Og akkurat som i røyk er det dette stoffet som gjør at man lett kan bli avhengig. Snus består av mer enn 2500 kjemiske stoffer, deriblant nikotin. I en porsjon snus får du i deg opptil tre ganger så mye nikotin som i en sigarett.

I Gjemnes kommune har en inntrykk av at røyking og snusing blant ungdomsskoleelever har økt i de siste årene. Både røyking og snusing i denne aldersgruppen er uheldig i seg selv, og det er også undersøkelser som tyder på at de som røyker har en lavere terskel for å prøve røyking av hasj og andre narkotika. Gjemnes kommune mangler tall på dette da vi ikke har gjennomført spesifikke undersøkelser, Ungdata kan være en måte å få en bedre oversikt over tilstanden blant ungdom.

Tiltak:

- Helsesøster skal i samarbeid med skolen drive informasjonsarbeid i forhold til røyking og snus, og spesielt legge vekt på helserisiko.
- Skolene skal være røykfrie og snusfrie, dette gjelder alle som oppholder seg på skolens område.
- Helsesøster skal tilby røyking og snusing sluttopplegg for alle røykende og snusende skoleelever, og skolen skal sammen med helsesøster være en aktiv pådriver for å få elevene med på et slikt opplegg.
- Det skal jobbes for å få gjennomført Ungdata undersøkelse i perioden for rusmiddelpolitisk handlingsplan 2016-2020. Undersøkelsen gjennomføres i samarbeid med KoRus. Rapporten skal legges frem for kommunestyret, og skal brukes som grunnlag for oversiktsarbeid og planarbeid i Gjemnes kommune, og for å sette i gang aktuelle forebyggende tiltak. Det er et ønske om å få gjennomført undersøkelsen flere ganger for å se utvikling på området, og se eventuell effekt av forebyggende tiltak.

5. ANABOLE STEROIDER

Bruk av anabole steroider er generelt et økende problem blant eldre ungdom og unge voksne. Dette ser vi også i Gjemnes kommune.

Tiltak:

- Tema i ungdomsskolen.
- Informasjon om bruk av anabole steroider til lærere, foreldre, foresatte, helsestudiomiljø, ledere og trenere i lag og organisasjoner

6. GENERELLE FOREBYGGENDE TILTAK

6.1 Gjemnes kommunestyre skal

- vektlegge informasjons- og opplysningsarbeidet om rusmidler og deres skadevirkninger, og sikre nok midler til dette.
- sikre at det er et lokalt rusteam i funksjon, med medlemmer fra politiet, helseavdelingen, PPT, NAV-kontoret, skolen, kulturavdelingen og omsorgskomiteen. Psykiatrisk sykepleier har sekretærfunksjon for rusteamet, og har ansvar for innkalling til møtene.

Teamet skal

- være en kunnskapsbase om rusmiddelspørsmål og rusmiddelbruk i Gjemnes kommune
  - gi politikerne oppdatert kunnskap som grunnlag for beslutninger.
  - foreslå forebyggende tiltak og generelle hjelpetiltak for rusmisbrukere.
- begrense forbruket av alkohol ved å begrense tilgjengeligheten.
  - behandle spørsmål om rus og rusmiddelpolitikk som tema i møte minst 1 gang pr. år med bakgrunn i innspill fra rusteamet.

6.2 Kulturavdelingen skal, i samarbeid med rusteamet

- ha kontakt med ulike ungdomsmiljøer for å avdekke og motvirke rusmiddelbruk
- sette søkelys på den offentlige festkulturen, og sammen med politiet etablere en dialog med de som arrangerer dansefester, for drøfting og avklaring av aktuelle problemstillinger
- arbeide for å hjelpe fram rusfrie festformer
- legge vekt på opplysningsarbeid og holdningsskapende virksomhet i sin kontakt med idrettslag og andre frivillige organisasjoner

6.3 Skolen skal, sammen med rusteamet og eventuelt andre avdelinger

- arrangere møter der særlig foreldrene til elever i ungdomsskolen inviteres til informasjonsutveksling om og drøfting av temaer vedrørende bruk av rusmidler. Slikt møte bør holdes 1 gang pr. år.
- videreføre MOT for å skape robuste ungdommer som tar kloke valg i forhold til rusmidler og alkohol.

6.4 Helse og omsorgsavdelingen, helsesøster og psykiatrisk helse skal

- drive opplysningsarbeid i skolen om temaet rus
- drive rusforebyggende arbeid blant gravide og småbarnsforeldre
- styrke sin veilednings- og rådgivningsvirksomhet i skolen
- bistå skolen med å skaffe materiell, og å delta i drøfting av mål og virkemidler i undervisning knyttet til spørsmål om rus.
- øke kompetansen og kunnskapen innenfor rusmidler og dens skadevirkninger.

7. HJELPETILTAK FOR RUSMIDDELMISBRUKERE

Tjenesteområde psykisk helse skal

- gi råd og veiledning
- søke om nødvendig plass i behandlingstilbud
- etablere ettervern og bidra med andre støttetiltak
- samarbeide med kommunens AKAN-utvalg for enkeltpersoner og familier som er berørt av rusmisbruk.

GENERELT OM TILDELING AV BEVILLINGER

Fra 1.1.2016 innvilges nye salgs- og skjenkebevilling for inntil fire år med utløp 30. september året etter at nytt kommunestyre har tiltrådt. For innvilgede salgs- og skjenkebevillinger som skal fornyes, er det nå kommunestyret som skal bestemme om alle bevillinger skal opphøre ved periodeslutt 30.6.2016. Kommunestyret kan også velge å videreføre alle bevillinger eller bestemme hvilke bevillinger som skal opphøre, og hvilke som skal videreføres til neste bevillingsperiode 30.9.2016 – 30.9.2020.

Alkoholoven § 1-6 første, andre, tredje og fjerde ledd:

«Kommunal bevilling til salg av alkoholholdig drikk gruppe 2 og 3 kan gis for 4 år av gangen, og med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer.

Kommunal bevilling til salg av annen alkoholholdig drikk enn nevnt i første ledd og til skjenking av alkoholholdig drikk kan gis for perioder inntil 4 år, og med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Slike bevillinger kan dessuten gis for en bestemt del av året, og for en enkelt bestemt anledning.

Kommunen kan beslutte at bevillinger etter første og annet ledd likevel ikke skal opphøre, men gjelde videre for en ny periode på inntil fire år med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer.

Kommunen kan beslutte at ingen bevillinger skal opphøre eller fastsette nærmere retningslinjer for hvilke bevillinger det må søkes for fornyelse for. Ved fastsettelse av disse retningslinjene kan kommunen legge vekt på de samme forhold som ved behandling av ny søknad, jf. § 1-7a. I stedet for krav om fornyelse kan kommunen endre eller fastsette nye vilkår for bevillinger i samme utstrekning som ved behandling av ny bevilling. Jf. §§ 3-2 og 4-3.

Beslutninger etter tredje ledd kan bare fattes dersom kommunen etter kommunevalget har foretatt en gjennomgang av alkoholpolitikken i kommunen, herunder vurdert bevillingspolitikken.»

Søknader om bevilling som innvilges i perioden 1.1.2016 – 30.6.2016, dvs. det siste halvåret av inneværende periode, kan videreføres til ny bevillingsperiode uten ny søknad.

For salgs- og skjenkebevillinger som opphører 30.6.2016, må kommunen gjøre vedtak om at de kan drive videre på tidligere bevilling i tre måneder, til 30.9.2016, jf. alkoholloven § 1-10. Dette for å gi kommunen tid til å behandle søknadene for ny bevillingsperiode.

8. ADMINISTRASJON - SAKSBEHANDLING

Rådmannen har ansvar for saksbehandling, administrasjon og oppfølging av bestemmelsene i alkoholloven, som

- tildeling av salgs- og skjenkebevillinger
- gjennomføring av kunnskapsprøve for styrere/stedfortredere
- innkreving av gebyr ved kunnskapsprøve
- kontrollvirksomhet vedrørende salgs- og skjenkebevillinger
- innhenting av salgsoppgaver fra bevillingshaverne
- innkreving av bevillingsgebyr.

9. SKJENKING - KOMMUNALE ARRANGEMENTER

- Gjemnes kommune sine arrangementer skal være alkoholfrie.

10. BEVILLING FOR SKJENKING AV ALKOHOLHOLDIG DRIKK

- Et mål for kommunens rusmiddelpolitikk er å begrense forbruket av rusmidler. Dette er i tråd med intensjonen i alkoholloven. Dette krever bl.a. begrensninger i skjenkepraksis. Ved vurdering av bevillingsøknader skal alkoholpolitiske hensyn være overordnet.
- Kommunestyret avgjør søknader om alminnelig skjenkebevilling, og fastsetter vilkår for bevillingen.
- Personer som regner med skjenkebevilling når de planlegger etablering av virksomhet, bør på forhånd kunne innhente kommunestyrets standpunkt til eventuell skjenkebevilling før byggeplaner m.v. iverksettes. Slik vil eieren kunne ha høve til å endre planer ved negativt svar.
- Ifølge alkoholloven § 4-4 kan skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 etter kommunal bevilling skje fra kl. 13.00 til kl. 24.00, og skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 fra kl. 08.00 til kl. 01.00. Kommunestyret kan utvide tiden generelt for kommunen eller for det enkelte skjenkested, men ikke utover lovens maksimaltid. Skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 er forbudt mellom kl. 03.00 og kl. 13.00 og skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 er forbudt mellom kl. 03.00 og kl. 06.00.
For skjenketider ved skjenkesteder (hoteller/moteller) i Gjemnes kommune legges følgende prinsipp til grunn:

Skjenking av alkoholholdig drikk med inntil 22 volumprosent alkohol kan skje fra kl. 10.00 til kl. 02.30

Skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent eller mer kan skje fra kl. 13.00 til kl. 02.30.

- Kommunestyret kan gi alminnelig bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 (øl og vin) for en enkelt bestemt anledning, jf. alkohollovens § 1-6 andre ledd. Det vises til retningslinjer for skjenkebevilling for en enkelt bestemt anledning, vedtatt i kommunestyret 21.12.04, under sak 04/73.
- Når det gis skjenkebevilling for en enkelt bestemt anledning er det ikke anledning å ha et ungdomsarrangement for ungdom under 18år i nær tilknytning.

11. BEVILLING FOR SALG AV ØL OG RUSBRUS

- Kommunestyret avgjør søknader om bevilling for salg av alkoholholdig drikk gruppe 1 (øl), og fastsetter vilkår for bevillingen.
- Ifølge alkoholloven § 3-7 er normaltiden for salg og utlevering av alkoholholdig drikk gruppe 1 på hverdager fra kl. 08.00 til kl. 18.00, og på dager før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 15.00. Kommunestyret kan utvide tiden for salg generelt for kommunen eller for det enkelte salgssted, men det kan ikke selges eller utleveres alkohol etter kl. 20.00 på hverdager og kl. 18.00 på dager før søn- og helligdager. For salgstider i Gjemnes kommune legges følgende prinsipp til grunn:

Mandag – fredag: Kl. 09.00 – 20.00
Lørdag, nyttårsaften: Kl. 09.00 – 18.00
Påske- og pinseaften: Kl. 09.00 – 16.00 (ihht lov om helligdager og helligdagsfred).
Søndager, helligdager samt julaften, 1. mai, 17. mai og stemmedagen for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov kan det ikke selges øl og rusbrus.

Øl/rusbrus skal være tildekket utenom salgstiden. Det er ikke tillatt å plassere rusbrus/øl i samme kjøleskap som alkoholfri drikk.

Det henstilles også til at rusbrus/øl ikke plasseres på samme hylle eller ved siden av alkoholfri drikk. Dersom kontrollørene mener at plasseringen ikke er forsvarlig, eller at det er mulig å ta feil av alkoholholdig drikk, kan bevillingshaver pålegges å gjøre noe med dette.

12. BEVILLINGSGEBYR

- Gebyr vedrørende bevillinger for skjenking og salg av alkohol fastsettes av kommunestyret etter bestemmelsene i alkoholforskriften, og med grunnlag i årlige salgsoppgaver fra bevillingshavere/styrere.
- Gebyrene skal primært dekke utgiftene ved kontrollordningene vedrørende skjenking og salg. Overskytende gebyrinntekter skal gå til forebyggende tiltak.

13. KONTROLL OG REAKSJONER

Formannskapet er kommunens kontrollutvalg, med oppgaver som er regulert i alkoholloven med forskrifter. Kontrollmyndigheten skal føre tilsyn med at bevillingshaverne følger alkoholloven, vilkårene i bevillingen og kommunens retningslinjer for øvrig. Følgende forhold skal stå sentralt ved utøvelse av salgs- og skjenkekontrollene i kommunen:

- kontroll av salgs- og skjenketidene
- aldersgrensebestemmelsene
- om det selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler.

Salgs- og skjenkestedene skal kontrolleres så ofte som behovet tilsier. Hvert sted skal kontrolleres minst en gang årlig. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som det er salgs- og skjenkesteder. Det skal også utføres kontroll i tilknytning til skjenkebevilling som er gitt til en enkelt bestemt anledning.

Kontrollene foretas av engasjerte kontrollører.

Kontrollrapportene legges fram for kommunestyret minst 1 gang pr år.

Ved brudd på retningslinjene for skjenking eller salg av alkohol, eller ved manglende innbetaling av gebyr, kan kommunestyret inndra bevillingen.

Det vises her til alkohollovens § 1-8.

14. DELEGASJON

Rådmannen gis fullmakt til å

- godkjenne skifte av styrer og stedfortreder vedrørende salgs- og skjenkebevillinger
- avgjøre søknader om skjenkebevilling for en enkelt bestemt anledning, jf. pkt 9 ovenfor.

Rådmannen kan delegere oppgavene nevnt under pkt. 8 ovenfor.

15. ÅRSMELDING

Årsmeldingene fra de ulike avdelingene i kommunen skal inneholde et punkt om avdelingens arbeid etter den rusmiddelpolitiske handlingsplanen.

16. RULLERING AV RUSMIDDELPOLITISK HANDLINGSPLAN

Den rusmiddelpolitiske handlingsplanen skal behandles i kommunestyret i begynnelsen av hver valgperiode.